

KUKÁTKO 4

POPELKU ČEKÁ NÁVRH NOVÉ KONCEPCE FESTIVALU

Nejen divadelní tvorbou živa je přehlídka. Neodmyslitelně k ní patří i organizace a péče o věci praktické. Jak je na tom Popelka po této stránce jsme se ptali programové ředitelky přehlídky Simony Bezouškové.

Letošní Popelka přinesla novinky, například dětský seminář. Jak funguje a jak ten nápad vznikl?

Letos je program obohacen nejen o dětský seminář, ale během víkendu probíhá ve foyer Kulturního centra i výtvarná dílna pod taktovkou HRAjeto z Nového Boru. Ti tu hráli loni a líbilo se jim tu natolik, že se letošní Popelky chtěli opět zúčastnit. Dětský seminář začali poptávat rodiče, kteří na Popelku opakovaně berou své děti a doporučila ho odborná rada v rámci hodnocení současného stavu Popelky Rakovník a přípravy nové koncepce festivalu.

Na přehlídce je letos i inspirativní představení ze zahraničí (ze Slovenska). Jak jste jej vybrali? Můžeme se těšit na zahraniční hosty i v budoucnu?

V minulosti bývalo zvykem zařazovat do programu dvě až tři inspirativní inscenace. Letos máme bohužel jen jednu, ale v rámci nové koncepce se budeme vracet k původnímu počtu. Letošní Ďaleko-blízko žilinské

Vaší bandy doporučil Pavel Skála, který ji na dvou slovenských přehlídkách viděl. Navíc Ďaleko-blízko získalo na Scénické žatvě v Martine cenu za režii a scénografii. Do budoucna se zahraničním inspirativním inscenacím rozhodně bránit nebudeme. Naopak.

Tradiční součástí Popelky jsou dětské rozborové skupiny. Jsou u nich nějaké změny?

Reflexe dětských skupin jsou základem a specifikem rakovnické Popelky. Považuji za důležité a přínosné, že se divadelní soubor může dozvědět, jak děti vnímaly jeho inscenaci. A jsem moc ráda za dlouhodobou spolupráci s Ateliérem divadlo a výchova brněnské JAMU, kterou inicioval Jonáš Konývka. Myslím, že je pro všechny zúčastněné přínosná. Počet dětských skupin se vždy odvíjí podle divácké adresy inscenací. A myslím, že do budoucna by mohlo být zajímavé zavést skupinu dětí předškolního věku.

Mám dojem, že je letos na programu méně představení než bývalo. Je to tak? Co to vypovídá o stavu amatérského divadla pro děti?

Covidová pauza činohernímu divadlu pro děti, které už před ní bylo Popelkou, výrazně ublížila. A do teď se na rozdíl od činoherního divadla pro dospělé situace nezlepšila. V programech krajských postupových přehlídek se objevuje o třetinu méně inscenací a naplnit program celostátní přehlídky je o to složitější. Programová rada letos vzhledem ke kvalitě doporučených inscenací ani

nenaplnila počet možných hracích míst. K tomu jeden vybraný soubor účast odřekl, a proto jsme na počtu sedmi inscenací v hlavním programu. Činoherní divadlo pro děti momentálně potřebuje masivní podporu a s tím souvisí i plánovaná změna koncepce festivalu.

Čeká nás vyhlášení autorské soutěže dramatických textů pro děti Oříšky pro Popelku. Urodily se letos dobré texty?

Bohužel musím konstatovat, že neurodily. Do autorské soutěže tentokrát devět autorů přihlásilo celkem jedenáct textů. Odborná porota se ale rozhodla neudělit ani první, ani druhou, ani třetí cenu, které jsou spojené s finanční odměnou. A čestným uznáním za dílčí kvality ocenila jen tři texty. Většina předloh se potýká se schematičností, tezovitostí a poučováním.

Jak přehlídka funguje po odchodu Aleny Mutinské, která ji léta organizovala? Je sice v důchodu, ale pořád ji tady vidám :)

Říká se, že každý je nahraditelný. Ale v případě Aleny Mutinské to opravdu neplatí. S Alčou jsem Popelku připravovala devatenáctkrát. Obě máme praktickou zkušenost s amatérským divadlem, obě stejně produkčně a logicky uvažujeme. Radka Müllerová, která po Alče nastoupila, to má těžké v tom, že nemá zkušenost s chodem amatérského divadla, ani produkcí. Popelka doplácí i na změnu termínu, která nastala za covidu. V říjnovém termínu se kryje se spoustou jiných akcí. Určitě ji neprospívá ani skutečnost, že nemá svůj vlastní web. Myslím, že na úbytku návštěvníků z řad amatérských divadelníků, je to evidentní. Bohužel tím Popelka

za daných podmínek začíná pozbyvat svého smyslu.

Uvažujete tedy o tom, že byste termín Popelky vrátili znovu na začátek listopadu?

Přišlo mi to jako logické řešení. Ale bohužel Kulturní centrum má prý na první týden listopadu 2025 sjednaný dlouhodobý pronájem a druhý listopadový termín nepřichází v úvahu, protože by paní ekonomka nestačila připravit vyúčtování.

Jaká je představa o vývoji přehlídky do budoucna?

Odborná rada NIPOS se činoherním divadlem pro děti a Popelkou Rakovník podrobně zabývala v červnu a bude se jí zabývat ještě v listopadu. Doposud doporučila návrat ke třem inspirativním inscenacím, zavedení dětského semináře a dalšího doprovodného programu. Na jednání v listopadu bude hodnotit letošní ročník a z něj vzejdou další doporučení včetně návrhu nové koncepce festivalu.

David Slížek

TERAPIE NONSENSEM

Třetí festivalové ráno patřilo na Popelce básníkům a absurditě. Šlo o jeden programový blok složený ze dvou divadelních adaptací nonsenseové poezie. Paradoxy jako by byly všudypřítomné a rozhodně se neomezovaly jen na jeviště. Patřila k nim holá skutečnost, že si umělecký přednes jako dominantní výrazový prostředek zvolilo taneční studio Light v případě prvním nebo že rámec neformální skupinové improvizace dostal podobu pevně fixovaného tvaru v případě druhém. Tím byla inscenace **Jen tak pro radost**, u které se zdržím, neboť tato recenze jí je dedikována.

Jen tak pro radost je veselá a nezbedná koláž z textů Pavla Šruta a Petra Nikla, rytmizova-

ná písničkami Petra Skoumala. Inscenaci nastudovala Malá libochovická scéna známá pod zkratkou MALIS pod režijním vedením Ladislava Valeše. Není to žádná náhoda, protože MALIS je mládežnický soubor, který pečuje o rozvoj začínajících herců pod vytrvalým vedením Olgý Psotové a de facto funguje jako inkubátor talentů pro ne-daleké Rádobydivadlo Klapý.

Výběr textů je zdařilý, ostatně většina z nich už byla v minulosti jevištěm prověřena. Šrutovskoskoumalovské literární kabarety čas od času vznikají a některé z nich patří k tomu nejlepšímu, co české divadlo pro děti a mládež nabízí. Za všechny mohu jmenovat inscenaci *Kdyby prase mělo křídla*, kterou v roce 1996 nastudoval s pražským Divadlem v Dlouhé režisér Jan Borna a která se hrála s ohromným úspěchem nepřetržitě celých dlouhých 17 let. Určitá inscenační tradice existuje a je tedy na co navazovat. Libochovičtí na to šli jinak. Jejich záměrem nebyla od začátku taková nebo onaká divadelní inscenace. Cílem bylo hrát si s českou nonsenseovou poezií jen tak pro radost v průběhu

pravidelných zkoušek souboru, blízkých svým stylem lekcím dramatické výchovy. Jednotlivé básně mají tvar dílčích čísel, která vznikala do určité míry technikami kolektivní autorské tvorby a zejména pak za pomoci improvizací. Minimálně to tak na diváky z jeviště působí.

Zásadní problém inscenace tkví právě v neujasněnosti záměru. Jde o volné pásmo kvalitních textů v nahodilém řazení. Kdyby kterákoli číslo z řetězce vypadlo nebo bylo přeřazeno jinam, nic by se nestalo. Mladí herci navíc nejsou natolik zkušení, aby dostatečně důvěřovali textům samotným. Inscenace tak celky básní rozbíjí na prvotní části a ozvláštňuje je vnějšími gagy a skopičinami natolik, že se občas nezáměrně vytrácí jejich původní literární kouzlo, vycházející z paradoxů, které pod návalem grimas a gest zanikají. Nepomáhá ani inscenační rámec, který herce nutí ilustrovat realitu party kamarádů, které to „děsně baví“ a kteří „děsně spontánně“ improvizují. Příliš z něj číší, že je tato uvolněnost předstíraná a z divadelního hlediska falešná. Což nijak nevylučuje fakt, že

herce jejich herecká tvorba na jevišti ve skutečnosti upřímně baví. O tom nepochybuji. Jen signál, který vysílají do hlediště je jiný. Nejlépe to vystihla jedna z dětských reflexí: „Jsou to herci, kteří hrají herce“.

Libochovičtí neměli jednoduchou situaci, když hráli v bloku se stylově velmi podobnou inscenací stejného divadelního žánru jako druzí v pořadí. Uvnímat tolik hravých nesmyslů za sebou je pro publikum prostě náročné. Herci tomu čelili odvázně tím, že do představení investovali obdivuhodnou energii. Díky ní šlo sice o zážitek pohodový, ale výše zmíněné problémy zakrýt zcela nedokázal. Režisér inscenace podotkl, že záměr jen tak si hrát měl proto, že předešlé inscenace souboru byly tematicky depresivní a vyžadovaly od herců značný emocionální vklad. Změna kurzu měla být především hereckou hygienou pro soubor, jakousi terapií nonsensem. V tom ohledu bylo cíle zřejmě dosaženo.

Luděk Horký

V PONDĚLÍ JDU K HUBAŘI...!!!

Sobotní dopoledne nám velmi příjemně Taneční studio Light z Prahy. Jejich svižná černá groteska U HUBAŘE musela potěšit každého, kdo má rád netradiční a inteligentní humor a divadlo. Jádro inscenace tvoří situace u zubaře, kterou všichni moc dobře známe. Návštěva zubaře totiž nepatří k těm největším

životním zážitkům a moc dobře známe, co v nás vyvolává zvuk vrtačky nebo kleště v rukou ošetřujícího. Zde je tato nepříjemná zkušenost nahlížena z úhlu velké humorné nadsázky a je vynalézavě demonstrována hereckým kolektivem (režie Lenka Tretiagová). Režie přitom zbytečně nepopisuje,

ale využívá účinné jevištní prostředky, často naddimenzované tak, jak to sluší každé dobré grotesce. Znak a symbol je totiž na jevišti daleko účinnější než duchaprázdná ilustrace. Skvělá je například scéna trhání zubů (černé kostýmy udělaly své) a nástup protězy (stačila bílá trička a široké úsměvy aktérů). Nezapomenutelná je také scénka s hákem jako narozeninovým dárkem na uříznutou ruku, kdy oba protagonisté od začátku „visí“ v ramíčkách na šatnovém stojanu – scéna jako by vypadla z toho nejlepšího z Monty Pythonů. Zde bych jen uvítal, aby si to oba představitelé „na place“ víc „užili“ a přesněji načasovali gagy, neboť dle mého názoru by této scénce slušelo o trochu pomalejší tempo. To je však jen malá vada na kráse, neboť celá inscenace hýří nápady, a to i ve verbální rovině. Jazyková struktura je okořeněna

z velké části slovními hříčkami, nápaditými paradoxy a nečekanými nonsensy, např. „Bobík měl dneska... NAPRUZENINY. A dostal... přikvapení?“ nebo „Mám vykudlaný zub, jenž mne veslice trpí. - Pokadte se tady do toho křesla dámo a pořádně otevřete husu – váš ústní potvor je prakticky bez supů.“, atd., atd. Skvostným rytmickým podkladem jsou pak melodie Beatles, resp. Johna Lennona. Opravdu jdu v pondělí k hubaři a jsem šťastný, že mně herci Tanečního studia Light dali jasně najevo, že se nemám čeho bát...

Milan Schejbal

S IMPROVIZACÍ JSME SE CHTĚLI POSUNOUT ZASE O KUS DÁL. HERCI PŘI NÍ VYMÝŠLEJÍ NESKUTEČNÉ VĚCI

Díla malíře a spisovatele Petra Nikla, básníka Pavla Šruta a hudebníka Petra Skoumala se potkala v humorné koláži libochoveckého souboru MALIS v inscenaci s názvem *Jen tak pro radost*. Kukátko hovořilo s režisérem Ladislavem Valešem.

Jak vaše spolupráce se společností MALIS souvisí s Rádobydivadlem Klapý, jehož jste dlouholetým členem?

Ano, jsem členem poměrně známého souboru Rádobydivadlo Klapý. Několikrát jsme hráli také v Rakovníku a osmnáctkrát jsme se dostali na Jiráskův Hronov. Fungujeme už osmatřicet let. Dětem ze souboru MALIS říkám „náš dorost“. Během pěti let jsem pracoval se spoustou

děti. Mého vnuka Jiřího Chadrabu vzali hned napoprvé na DAMU, teď točí filmy, je na volné noze a hraje hlavní mužskou roli v seriálu *Vlastně se nic nestalo*. Úspěšných členů ale máme více. Jsem rád za to, jak rostou. Baví mě to s nimi. A ještě jezdím do Teplic, kde pracuji s dalšími dvěma skupinami takhle mladých divadelníků. Jsem pořád v divadle a je to krásné.

Herci při představení *Jen tak pro radost* častokrát otevřeně přiznávají, že hrají divadlo, a utahují si z věcí, které se dějí na jevišti. Jedná se o improvizaci, nebo jste vše předem pečlivě připravili?

Jde o improvizaci. Inscenaci jsme tak brali od začátku. V souboru mám syna, a ten mě vždycky přiměje s nimi pracovat. Naše spolupráce trvá už asi pět let. Se členy jsem se potkával už v době, kdy chodili na základ-

ní školu. Většinou jsme tvořili autorské záležitosti. I když šlo třeba o *Lucernu* nebo *Bylo nás pět*, psávali jsme svůj text na námět známých děl. Teď jsme si řekli, že se posuneme ještě dál a že budeme improvizovat. Vzali jsme tedy text, který nemá hlavu ani patu, v tomto případě jsme propojili díla od různých autorů, a pak jsem už víceméně nechal pracovat děti samotné. Samozřejmě jsme ale spolu třeba probírali, jak nějaký odstavec přenést na jeviště tak, aby vznikl zajímavý výsledek. S bořením čtvrté stěny jsme počítali už od začátku.

Jen tak pro radost je tedy po každé jiné?

Kostra zůstává stejná. Někteří si ale do něj něco přidají nebo uberou. Dnes se nám třeba na jevišti stal malinký lapsus, ale herci na něj okamžitě zareagovali po svém. Vždycky jsem se snažil, aby to uměli. U Rádobydivadla jsme nikdy neměli nápoděvu. To až v poslední době pro starší členy, kteří ale zase neslyší. Učil jsem se tedy im-

provizovat od začátku. Říkám dětem, aby se nezastavily, když jim vypadne text, ať říkají cokoliv, protože od toho jsou s nimi na scéně další kolegové, kteří je zachrání.

Chtěli byste si někdy vyzkoušet čistou improvizaci?

V souboru máme dva až tři členy, kteří by si opravdu chtěli na jevišti vyzkoušet přímo reagovat na to, když jim diváci zadají deset slov. Láká nás to, ale vysvětloval jsem hercům, co všechno takové představení obnáší, že musejí reagovat okamžitě a hlídat si, aby to nebylo hloupé a ukecané. S improvizacími představeními jsem ale měl problém i v případě některých profesionálů. Najednou se jim vše roztříštilo do jednotlivých epizod a rázem hráli oddělené scénky na určité téma. Aby ale z takové improvizace vznikl příběh, to je už velké umění. Umělo to například divadlo *Vizita*.

Jirka Štraub

V IMERZIVNÍM DIVADLE SE MUSÍTE NA DIVÁKA TROCHU VYKAŠLAT

Básně a krátké texty Johna Lennona si stále nacházejí cestu k nové generaci fanoušků *The Beatles* i tvůrcům. Příkladem je také pražské Taneční studio Light, které na základě hudebníkovy knihy *Písání* vytvořilo imerzivní divadelní inscenaci. Útržek z ní, který upravilo pro potřeby kukátkového formátu, předvedlo také na letošním ročníku *Popelky* pod názvem *U hubaře*. Kukátko o projektu hovořilo s hercem Jeronýmem Jančem (JJ) a herečkou Bělou Vondráčkovou (BV).

Jak na vás působila poezie Johna Lennona, když jste si ji poprvé přečetli?

JJ: Byl to pro mě v pozitivním slova smyslu celkem šok. *Beatles* znám. Poslouchám je

odmalička, ale vůbec jsem netušil, že Lennon ještě tvořil takovou literaturu. Jeho básně jsou napsané zvláštním stylem, ale velmi mě bavily a jsem rád, že jsme je převedli do divadelní formy.

BV: Jsem na tom podobně jako Jeroným. Také jsem Lennonovy básně neznala a objevila je až díky tomu, že jsme začali pracovat na inscenaci. Také mě velmi bavily. Byla docela výzva zpracovat slovní hříčky a přesmýčky do divadelního jazyka tak, aby inscenace nepůsobila příliš ilustrativně. Myslím si, že se nám to nakonec podařilo a že když hra diváka chytí a bude se jí snažit rozklíčovat, může si užít dost legrace.

Zmínujete, že kniha *Písání* je plná přesmýček a slovních hříček. Jak hodnotíte český překlad od Petra Kopeta?

JJ: Je geniální. Velmi rád bych překladatele potkal. Nedokážu si představit, jak těžkou práci musel odvést.

Jak jste Lennonovy texty objevili?

JJ: Chtěli jsme dělat něco s *Beatles*. Kniha *Písání* objevila naše režisérka Lenka Tretiagová. Ani my a ani ostatní členové souboru o sbírce neměli tušení. Velice nás ale chytla.

Váš soubor ale převedl na jeviště více textů z *Písání* než jen *U hubaře*. Je to pravda?

BV: Ano, *U hubaře* je výňatek z imerzivní inscenace *Písání* Džona Lemouna, která se skládá z více Lennonových textů a básní. Museli jsme provedení upravit, aby fungovalo na kukátkovém jevišti. V původní verzi hraje více lidí, dnes nás tu byla tak čtvrtina, ve větší míře pracujeme s předlohou, objevují se v ní i další písničky a tak dále.

Mohli byste více popsat imerzivní verzi?

JJ: Byla to pro nás velká výzva. Jednalo se o první imerzivní projekt, do kterého jsme se pustili. Při představení využíváme celou pětipatrovou vilu, naši základní uměleckou školu v pražských Košířích. Ve sklepě se při představení například nachází zkušebna s kapelou. Pracujeme s ideou, že vila představuje Lennonovu hlavu, v níž se odehrávají myšlenkové pochody. Stále se učíme pracovat s tím, jak diváky do hry zapojovat, a s tím,

PROGRAM

NEDĚLE 20. ŘÍJNA 2024

9.00–9.40 Sál Kulturního centrum
Divadlo Brambůrky, Most
režie: soubor Divadlo Brambůrky, Most
PERNÍKAJDA (od 5 let)

9.40–12.00
Foyer Kulturního centra
VÝTVARNÁ DÍLNA PRO DĚTI

10.00–10.50 Tylovo divadlo
Suchdolský divadelní spolek SUD, Suchdol nad
Lužnicí
režie: Lenka Chaloupková
Lenka a Vít Chaloupkovi
WES (od 6 let)

13.00–14.30
Foyer Tylova divadla
Rozborový seminář (Wes)

14.30 Foyer Tylova divadla
**SLAVNOSTNÍ ZAKONČENÍ POPELKY
RAKOVNÍK 2024 S VYHLÁŠENÍM VÝSLEDKŮ
A PŘEDÁNÍM OCENĚNÍ VČETNĚ VYHLÁŠENÍ
VÝSLEDKŮ AUTORSKÉ SOUTĚŽE
OŘÍŠKY PRO POPELKU**

Hrajeto dílnička

co všechno nám prostředí domu dovoluje. Návštěvníci nesmí jenom sedět, ale musí se pohybovat mezi námi. Řekl bych, že to celkem funguje. Přivedete si je k sobě, zapojíte je do hry, pak jim zase utečete, necháte je, aby si některé věci našli sami, a tak dále. Špatně se to popisuje. Musí se to zažít.

Imerzivní divadlo je velice bezprostřední. Nemáte čtvrtou stěnu ani žádnou psychologickou převahu, kterou získáte, když stojíte na jevišti. Bylo těžké si na takový způsob hrani zvyknout?

BV: Bylo to překvapivě mnohem snažší, než jsem si myslela. Nebo alespoň v případě postavy, kterou v inscenaci ztvárňuji a která se hodně proměňuje na základě povídek. Do přímé interakce s diváky se dostávám zřídka, ale neignorují je. Ale i když se diváci nacházejí ke mně blíže než v klasickém kukátkovém divadle, nejsem ve větším stresu. Dokonce je mi to i v něčem příjemnější.

Spolupracovali jste s někým zkušeným z oblasti imerzivního divadla?

BV: Ano, s režisérem Lukášem Brychtou, který se imerzivním divadlem zabývá. Prozradil nám nějaké triky a předal tipy na to, jak inscenaci vystavit tak, aby se šedesát lidí rozmístěných po obrovském baráku v jednu chvíli sešlo na stejném místě. Nějakým zázrakem to pak klaplo.

JJ: Lukáš Brychta nám pomohl opravdu hodně. Imerzivní divadlo je v porovnání s kukátkovým naprosto převrácené. Musíte se v něm na di-

váka v podstatě trochu vykašlat. Je dost těžké si to připustit a smířit se s tím, že návštěvník opravdu nevidí všechno. Ale máme i diváky, kteří se stále vracejí. Navštívili už čtyři představení a jsou nadšení z toho, že inscenaci pořád neviděli celou. Prozkoumávají různá místa, a tak by to podle mě mělo být. Imerzivní forma mě díky tomu hodně baví.

Chybí vám pak při kukátkové verzi přímá interakce s divákem?

BV: Jde o odlišný styl a odlišné uvažování. Imerzivní divadlo vyžaduje i jiný druh soustředění a vyšší míru koncentrace. Pohybujete se totiž hodinu a půl v prostoru s velkým množstvím lidí a musí být na vás celou dobu znát, že jste performer, který ví, co dělá, a nesmí vypadnout z role, zcítit se nebo inscenaci něčím shodit. Je zapotřebí být neustále stoprocentně přítomný, protože kdykoliv k vám může někdo přijít a vidět vás poprvé až v poslední minutě povídky. Nejde ji tedy až do té doby hrát napul a poté zničehonic naplno.

Jirka Štraub

**MILÁ POPELKO, TO VŠECHNO HEZKY PŘEBEREŠ!
NÁBOJE DO JEDNÉ A HRÁČH DO DRUHÉ OŠATKY!**

MYSLIM, ŽE MÁŠ NA ROK, CO DĚLAT!

REDAKCE ZPRAVODAJE

šéfredaktorka: Petra Slížková, redaktor: Jirka Štraub, David Slížek,
ilustrace: David Daenemark, korektury: Lída Strojcová, foto: Ivo Mičkal,
sazba a tisk: Michal Varga (propagace KC)

TOTO 4. ČÍSLO VYŠLO 20. ŘÍJNA 2024